

Nov sistem plačevanja in ugotavljanja celotnega dohodka

Konec decembra lanskega leta je skupščina SFRJ sprejela dva nova zakona in sicer:

1. Zakon o ugotavljanju celotnega dohodka

2. Zakon o zavarovanju plačil med uporabniki družbenih sredstev

ZZP velja od 1. 4. 1976, vendar pa prehodne določbe veljajo že od 1. januarja 1976, prav tako pa tudi zakon o ugotavljanju celotnega dohodka od 1. 1. 1976, upošteval pa se bo pri izdelavi periodičnega obračuna tokrat polletnega.

Kot v vseh drugih DO, tako je in bo še celo leto tudi v naši DO velika aktivnost za vskladev notranjih predpisov in organizacije z omenjenima zakonoma. Najprej nekaj besed o vsebini omenjenih zakonov in vzrokih zakaj sta bila sprejeta.

Na poti stabilizacijskih prizadevanj in zmanjšanju stopnje inflacije je nujno potrebno zmanjšati potrošnjo, tisto potrošnjo katera ni pokrita z ustvarjenim dohodkom.

Prav zakon o ugotavljanju dohodka pa določa, da bo v celotnem dohodku le samo plačana oziroma vnovčljiva realizacija in ne fakturirana kot doslej. To pomeni, da bo v celotni dohodek všteto le tisto, kar je že plačano ali pa je zagotovljeno plačilo z enim od instrumentov zavarovanja plačil, katere predpisuje ZZP. Pri tem pa bomo morali iz tako ugotovljenega celotnega dohodka pokriti stroške tudi tiste realizacije, za katero ni plačilo zavarovano. Torej tista prodaja izdelkov ali storitev za katero ni zagotovljeno plačilo, se po tem zakonu pri ugotavljanju dohodka smatra kot poklon oziroma dohodek in ostanek

dohodka bosta manjša za celotno vrednost take realizacije. Pomembno iz tega zakona je tudi to, da je zaloge možno vrednotiti tudi samo z direktnimi materialnimi stroški, vendar pa največ do višine dejanskih materialnih stroškov in vkalkuliranih OD, pri tem pa tako določena cena ne sme biti višja od dosežene prodajne cene.

no rezervirati denarna sredstva na žiro računu.

b) menico, za katero je najdaljši rok dospelosti 90 dni od nastanka dolžniško-upniškega razmerja, oziroma najkasneje v 90 dneh mora dolжник imeti denarna sredstva, ko bo izdana menica prišla na vnovčenje. Menica mora biti tudi avalirana od drugega uporabnika družbenih sredstev ali

menico bo uporabnik družbenih sredstev lahko poravnal svoje obveznosti do upnikov. Na dan, ko pride menica na vnovčenje mora izdajatelj menice imeti denar (v pošteev pridejo vsa razpoložljiva denarna sredstva), če pa ne bi imel, bo plačilo izvršeno od avalista. V primeru, da tudi to ne bi imel bo menica protestirana na sodišču, tu pa je uveljavljen sodni avtomatizem, kar pomeni zaplenbo vsega razen osnovnih sredstev in surovin za reprodukcijo do 60 dnevne porabe.

c) nepreklicnim dokumentarnim akreditivom, kar pomeni posebej izločena denarna sredstva za določeno blago ali storitev.

d) garancijo uporabnika družbenih sredstev ali bank, s katero ta garantira da bo plačilo izvršeno v 30 dneh od nastanka dolžniško-upniškega razmerja.

Tako je od 1. 4. 1976 dalje, za obveznosti oziroma terjatve nastale pred tem pa so v zakonu prehodne določbe, kate-

re točno določajo načine poravnave teh. Med temi je že izvršena multilateralna kompenzacija, za neporavnane obveznosti iz te poravnave pa so morali dolžniki izdati do 31. marca 1976 avalirane menice, katerih dospelost ne sme segati v čas po 30. septembru 1976. Za ostale obveznosti pa se bodo instrumenti zavarovanja plačil lahko izbirali, določeni pa so tudi roki izdaje teh.

Za neizpolnjevanje zakonskih določil pa so predpisane tudi visoke sankcije, saj bo uporabnik družbenih sredstev kaznovan do 200.000 din, odgovorna oseba pa do 20.000 din in zaporno kazen.

Iz obeh zakonov izhaja, da se bistveno spreminja način poslovanja, tako v gospodarskih organizacijah kot v drugih službah. To spremembo zahteva vsestransko in popolno sodelovanje ne le računovodskih delavcev temveč vseh delavcev predvsem v pripravi proizvodnje, nabavnih in prodajnih službah, kakor tudi celotnega kroga strokovnih in vodilnih delavcev ter samoupravnih organov v DO. Sprememba pomeni istočasno uveljavitev finančne funkcije kot enega osnovnih pogojev gospodarjenja, vendar je to celovito področje, za katerega uveljavitev je potrebno sodelovanje vseh delavcev v DO.

Novi predpisi zahtevajo predvsem temeljito in precizno načrtovanje na vseh stopnjah poslovanja in to od srednjeročnih pa do dnevnih planov. DO bodo morale svojo orga-

(Nadaljevanje na 2. str.)

Sejem obutve v Düsseldorfu

Vse cenjene bralke in bralce obveščamo, da je bil v času od 27. 3. 1976 do 29. 3. 1976 v Düsseldorfu 41. sejem obutve, na katerem je prvič razstavljalo naše podjetje.

V naslednji izdaji časopisa, ko bodo zbrani že vsi podatki, vas bomo o rezultatih našega prvega sodelovanja bolj natančno seznanili.

Ribnikar Ida

ZZP pa je povezan z zakonom o ugotavljanju celotnega dohodka, saj ta določa štiri možnosti zavarovanja plačila, to je ček, menica, nepreklicni dokumentarni akreditiv in garancija. Že v drugem polletju preteklega leta je začel veljati zakon o zagotavljanju plačil za investicije, po katerem ni možno pričeti investicije, če za to ni finančna kritja, s tem zakonom pa bo moralo biti zavarovano plačilo tudi v prometu proizvodov, blaga in storitev med vsemi uporabniki družbenih sredstev.

Torej pri nabavi blaga ali storitev bo potrebno v roku 15 dni od nastanka dolžniško-upniškega razmerja plačati nabavljeno blago ali storitev ali pa izročiti upniku enega od instrumentov zavarovanja plačil. Uporabnik družbenih sredstev pri tem lahko izbira med:

a) čekom, za katerega je takoj pri izdaji potreb-

banke, izjema je pri investicijah, kjer je avalist lahko samo banka. Verjetno bo ta instrument zavarovanja plačil najpogostejši kjer bo menico možno uporabljati tudi kot plačilno sredstvo, namreč s tako prejetjo

Iskreno čestitamo za praznike

27. april — dan OF

1. maj — praznik dela

9. maj — dan zmage

Družbenopolitične organizacije
samoupravni organi
in uredništvo

Nov sistem plačevanja ...

(Nadaljevanje s 1. str.)

nizacijo dopolniti in jo tudi uzakoniti v svojih samoupravnih aktih. Predvsem bodo morale biti jasno in natančno opredeljene odgovornosti in pooblastila posameznikov, dopolnjena bodo morala biti določila o planiranju in knjigovodstvu ter sprejeti ustrezni sklepi glede poslovanja z instrumenti zavarovanja plačil.

Tudi v naši delovni organizaciji se že zelo aktivno ukvarjamo s potrebnimi spremembami oziroma dopolnitvami, katere zahtevata zakona. Že pri vseh dosedanjih poslovnih odločitvah, je bila v naši delovni organizaciji prisotna skrb za likvidnost in potreben nivo obratnih sredstev. Vsled tega lahko rečemo, da imamo manj skrbi, kako bomo poravnali obveznosti po novem zakonu, zato se pa aktivneje ukvarjamo s potrebnimi spremembami planiranja, opredelitvi odgovornosti, ter pripravi in sprejemanju predpisov za poslovanje s čeki, menicami in garancije. Pripraviti bo potrebno tudi predpise glede finančnih razmerij med TOZD ter v zvezi z vsem tem dopolniti tudi naše samoupravne sporazume in pravilnik o knjigovodstvu.

Pri planiranju bo potrebno še tesnejše sodelovanje delavcev v službah priprave proizvodnje, nabavne službe, prodajne službe in računovodstva oziroma finančne operative. Rezultate takega sodelovanja mora pripeljati do hitrejšega obračanja zalog materiala, nedovršene proizvodnje in gotovih izdelkov po eni strani, po drugi pa do preciznih finančnih planov, ki bodo osnova za sprejemanje ustreznih poslovnih odločitev glede poslovanja s plačilnimi instrumenti.

Prav ZZZP bo zahteval vse več hitrih odločitev, zato bo potrebno v samoupravnih aktih točno določiti pooblastila in odgovornosti predvsem delavcev v nabavnih, prodajnih in finančnih oziroma računovodskih službah. Posebej bo potrebno interno uzakoniti poslovanje s čeki, menicami, akreditivi in garancijami.

Veliko večjo pozornost bo potrebno posvetiti sklepanju kupoprodajnih pogodb, predvsem v določilih glede nastanka dolžniško-upniškega razmerja, izdaje faktur, ter načinu in pogojih plačila.

Glede finančnih razmerij med TOZD in zavarovanja plačil med njimi, čakamo še ustrezna dodatna navodila, prav tako pa tudi še ni točnih predpisov glede zavarovanja plačil izvoza.

Pri sprejemanju instrumentov zavarovanja plačil od naših kupcev, bodo imele prioriteto menice, ker bomo le-te lahko uporabljali kot plačilno sred-

stvo za poravnavo naših obveznosti do dobaviteljev. V tistem delu sezone, ko je manjša prodaja, pa bodo verjetno morali izdati tudi lastne menice. Predvsem pa bomo najprej koristili razpoložljiva denarna sredstva za plačila dobaviteljem ter pri tem koristili popuste za takojšnja plačila. Za posamezne nabave bomo plačila zavarovali tudi z izdanimi čeki in garancijami.

To je le grob opis potrebnih del, ki jih ali pa jih bo še potrebno opraviti, pa tudi »plačilna politika« se bo še izoblikovala, saj bo pri tem predvsem tekoča praksa odigrala svojo vlogo.

Grašič Franc

Akcijski programi OO ZK

Uspešnost dela osnovne organizacije ZK v določenem obdobju je bila v veliki meri odvisna od dobro zasnovane akcijskega programa. Tega smo se zavedali ob sestavi novih programov za prihodnje dveletno obdobje in zato temu posvetili vso pozornost. Pri tem smo skušali mobilizirati vse naše sile (čim večje število članstva OO ZK), ki bodo te akcijske programe tudi izvajale, kajti dejstvo je, da nalogo, ki si jo postaviš sam sebi, veliko bolje in dosledneje uresničiš, kot pa, če ti jo nekdo posreduje.

Ob tem dejstvu pa ne gre prezreti naše doslednosti upoštevanja smernic višjih organov ZK (občinske konference ZK Tržič in Trbovlje, centralnega komiteja ZKS in predsedstva SKJ in še posebej predsednika ZKJ tovariša Tita), za katere lahko trdimo, da prodirajo globoko v našo zavest in tudi vsakdanjo prakso. Mogoče naloge hotenja, zahteve in stališča niso najbolj precizno, lepo, dovolj jasno in široko napisana v posameznih programih, a vendar je iz njih jasno razbrati NASE CILJE, KI JIH BOMO BREZKOMPROMISNO ZASLEDOVALI PRI NAŠEM DELU. To pa so tudi cilji celotne in enovite organizacije SKJ in delavskega razreda jugoslovanskih narodov in narodnosti.

Akcijski programi vsebujejo naslednje najbistvenejše elemente:

— prizadevanje za čim uspešnejše gospodarjenje in optimalen razvoj

— poglobljanje samoupravnih odnosov na temelju medsebojnega zaupanja, spoštovanja in tovariških odnosov

— nenehno ocenjevanje političnih razmer v in izven delovne organizacije

— stalno izobraževanje, še posebej idejno, s posebnim poudarkom novo sprejetim članom

— sprejemanje, spremljanje, aktiviranje in preverjanje članov ZK

— aktivno sodelovanje v kreiranje kadrovske politike v najširšem smislu

— povezovanje z drugimi družbenopolitičnimi organizacijami in osnovnimi organizacijami ZK v krajevnih skupnostih.

Poudarili smo, da so akcijski programi izhodišče za konkretne akcije osnovnih

organizacij in sveta ZK, ki so se že lotili nekaterih aktualnih nalog.

Programi sveta ZK nismo posebej pripravljali, saj njegove naloge izhajajo že iz poslovnika sveta in so predvsem usklajevanje med osnovnimi organizacijami in njihovim vzpodbujanju k delu.

Akcijski programi mogoče niso zajeli vseh področij delovanja organizacij ZK, kar pa ne pomeni, da tudi na teh na posebej omenjenih področjih ne bo prisotnosti OO ZK. Sicer pa bo dosledno uresničevanje prioriteten nalog dobro spricevalo za vse naše delo. Meglič Božidar

Odpadki — surovine in širši družbeni pomen — odpadki v Peku

Spremembe, ki nastopajo v človekovem okolju, so v veliki meri odvisne od tehnološko-tehničnega razvoja. Vpliv tehnološko-tehničnega razvoja. Vpliv tehnologije in ostalih sprememb, ki iz tega izhajajo, se posebno občuti pri zaposlovanju, kvalifikacijski strukturi delavcev in dolžnosti za zaščito delovne in bivalne okolice.

Samoupravni sistem ima najboljšo osnovo za reševanje tovrstnih problemov, ker je njegov smisel v tem, da so vse investicije v ohranitev okolice, oziroma ustrezno zaščito in ukrepanje ob sprejemanju novih načrtov, dejanske investicije človeka. Ta skrb je tudi primerna naloga samoupravljalcev, da ob novih tehnoloških uspehih nikdar ne smejo pozabiti človeka in okolice in na račun obojnega ustvarjati nek navidezni dohodek. Čeprav je ozko gledano dohodek delovne organizacije, pa je to gledano v širšem družbenem

interesu, izguba zaradi onesnažitve okolja.

V obratih, ki se jih na novo postavlja, pa če je to nov tehnološki postopek, ki kot surovino uporablja naravne ali odpadne surovine, je potrebno imeti pred očmi, da je razlika med šestimi prednostmi in slabostmi vedno v prid ekološkim potrebam. To pomeni, da v bistvu energijo in materijo pretvarjamo v novo blago in za okolje neškodljive materialne odpadke. Moderna tehnologija je potrebna zaradi razvoja, vendar prinaša s seboj a vedno znova tudi nevarnost ogrožanja obstanka sodobne družbe.

Tehnološki razvoj ne pride samo po sebi, ozko je vezan na razvoj družbe. Največkrat pa pride zaradi nepriznava. nja te povezave do medsebojnih nasprotij med razvojem družbe in tehnologije. Iz vsega navedenega pa ti lahko postavi vprašanje: »Ali smo kot najrazvitejša oblika samoupravne družbe posvetili že dovolj pozornosti razvoju tehnologije?«. Ob tem se vsiljuje dve vrsti vprašanj kaj smo naredili kot družba dosedaj in kako v bodoče? Ugotoviti moramo, da se je dosedaj reševalo bolj naključno in v odvisnosti od javnega mnenja. Samo za to področje tudi ni konkretno bila zadolžena nobena republiška institucija.

Situacija naj bi se v bodoče izboljšala, saj je bil ustanovljen Republiški komite za varstvo okolja, ki naj bi tovrstna vprašanja urejeval in reševal sistematično in strokovno. Edino takšen način dela lahko napoveduje uspešnost.

Moramo pa si priznati, da rešitev vseh ekoloških vprašanj ni mogoča samo »s podpiranjem zbiranja in predelave odpadnih surovin« (tako predlog resolucije o družbeno-ekonomski politiki in razvoju v SRS), ampak so potrebne čiste investicije v varstvo okolja. Res je, da je uporaba odpadnih surovin najboljša rešitev za varstvo okolja, ni pa to edina stoodstotna rešitev (odpadki odpadkov itd.). Širše gledano pomeni izraba odpadnih surovin in nova odpadna toplota le obremenitev za ustvarjalce surovin, ker izraba odpadnih surovin pomeni, da je potrebno tehnologije, ki proizvajajo odpadne surovine dopolniti.

Zbiranje odpadnih surovin pri nas obravnavamo kot trgovino, kar je popolnoma zgrešeno. Zbiranje odpadkov, ki so hkrati surovine, pomeni za družbo več kot samo opravljanje gospodarske dejavnosti. To pomeni opravljanje humanitarne dejavnosti.

Izpolnjevanje plana proizvodnje januar — marec 1976

Izpolnjevanje plana v montažnih oddelkih v prvih treh mesecih leta 1976, lahko ugodno ocenimo, saj je bil dosežen 103 %, kar predstavlja 15207 parov več od planirane proizvodnje.

Izpolnjevanje napram planirani proizvodnji po posameznih montažnih oddelkih je sledeče:

mont.odd.	Planirano jan. - mar.	Proizv. jan. - mar.	% doseg plana
520	136700	138546	101
521	137700	138256	100
522	143400	146027	102
523	143800	153978	106
SKUPAJ	561600	576807	103

V izdelavah zgornjih delov je bil plan dosežen v 511 in 550, razen v izdelovanju zgornjih delov 512, kjer je bil dosežen 94 %.

Za zaostanek v 512 je vzrok sorazmerno težka 15 parska kolekcija za naslednjo sezono jesen-zima 1976/77. Kolekcija se je delala poleg planirane redne proizvodnje in je trajala izdelava od 10. 1. do 24. 3. 1976. Če pa primerjamo količino izdelanih vzorcev napram kolekciji v istem obdobju lanskega leta je bilo izdelanih 2374 parov vzorcev več, kar nam zmanjšuje doseganje plana redne proizvodnje.

Kolekcija pa ni imela bistvenega vpliva v montažnih oddelkih, zaradi razmeroma lahkega proizvodnega programa v sezoni pomlad-poletje 1976.

V stranskih obratih je bil plan izpolnjen v TOZD Poliuretan 110 %, v TOZD Gumoplast gumarni 107 %, medtem ko je zaskrbljujoče v plastiki, ker je plan izpolnjen le 64 % zaradi pomanjkanja materiala in naročil.

Kralj Sonja

sti, zato bi bilo zbiranje in predelavo odpadkov, obravnavati podobno kot rdeči križ. Pri gibanju surovine — odpadki bi bilo potrebno gledati s širšega aspekta tehnološki proces tako, da tema ne bi obravnavala samo odpadnih surovin, temveč tudi pot, kako prihaja do odpadkov. Industrija ima ogromno odpadkov in verjetno, širše gledano ni naredila vsega, da bi jih zmanjšala. V tem se skriva tudi smisel racionalizacije, tako, da pridemo do zaključnega kroga: proizvodnja — racionalizacija postopkov — odpadki — surovine — proizvodnja. Sklep pa je: spodbujanje zbiranja in predelave odpadkov — surovin bo nujno pripeljalo do razmaha veliko bolj zlahtne dejavnosti, torej do inventivnega dela, do inovacij.

Če resumirano pridemo do spoznanja, da je zbiranje odpadkov v končni fazi investicija v okolje, torej hkrati investicija v človeka. Izboljšanje okolja pa ima najboljši pokazatelj v izboljšanju zdravstvenega stanja prebivalstva. Zato lahko gibanje »odpadki — surovine« priporočimo tudi k boljšem zdravstvenem stanju prebivalstva, večji storilnosti na delovnem

mestu, doseganju večje produktivnosti in ne nazadnje znižanju števila bolezenskih dni.

Ob koncu bi se dotaknil odpadkov — surovin v naši tovarni. O možnostih njihove predelave smo se seznanili v prvem delu sestavka (glej prejšnjo številko Čevljarja) sedaj pa bi skušal podati količine odpadkov — surovin, brez ostalih »odpadkov — smeti«:

— odpadki usnja 20 ton letno,
— odpadki poliuretana 200 ton letno,
— odpadki gume 125 ton letno,
— odpadki tekstila 24 ton letno,
— odpadki papirja in lepenke 75 ton letno,
— odpadki kovin 60 ton letno.

Od vseh odpadkov se trenutno odprodaja le odpadke kovin. S sofinanciranjem Raziskovalne skupnosti Slovenije pa raziskujemo možnost regeneracije oziroma uporabe poliuretanskih odpadkov. Verjetno pa se bo rešilo vprašanje odpadkov gume, na ta način, da se jih bo zmelalo ter uporabilo kot polnilo.

Janez Ažman

Zavora uvoza

Razkorak med obsegom izvoza in uvoza predvsem z deželami razvitega zahoda, ki je bil izredno velik v prvi polovici lanskega leta, naj bi po načrtovanju Zveznega Izvršnega sveta in drugih pristojnih organov, letos bistveno zmanjšali, ker bi sicer lahko le-ta zelo neugodno vplival na družbenoekonomski položaj naše države in bi ogrozil tudi njeno nadaljno gospodarsko rast. Zato so bili že sprejeti nekateri ukrepi, ki urejajo področje zunanje trgovinskega poslovanja.

Novi predpisi so predvsem strožji za uvoz in vzpodbujajo izvoz, kar praktično pomeni za delovne organizacije manj možnosti za uvoz blaga kot v preteklih obdobjih in razne ugodnosti če se povečuje izvoz. Uvoz reprodukcijskega blaga se veže na izvoz gotovih izdelkov, kar pomeni več bomo izvažali, večja bo načeloma možnost uvoza. Načeloma zato, ker posamezni predpisi še nadalje zelo administrativno omejujejo uvoz. Tako naprimer, bomo še naprej lahko brez posebnih težav uvažali kalupe (orodje) za poliuretanske in gumi podplate, ki predstavljajo precejšen znesek deviz, medtem pa imamo izred-

ne težave za uvoz posameznih drobnih izmenjalnih orodij za obdelovalne stroje (rezkarji, gravirni noži itd.) za orodjarno, ki so v primerjavi z drugimi kalupi zelo poceni in z njimi delamo kalupe sami doma.

V prvih treh mesecih letošnjega leta je bila dinamika uvoza izredno velika, kljub neštetim tehničnim spremembam v prijavi poslov Narodni banki v Ljubljani. V preostalih devetih mesecih se bo moral obseg uvoza brez dvoma zmanjšati v odnosu na dinamiko prvega kvartala. K temu nas bodo prisilile močno omejene in že v precejšnji meri uporabljene devizne pravice za posamezne vrste blaga in pa tudi v globalu določena vsota vseh deviznih pravic, ki je za dobri dve stari milijardi din manjša od lanske letne.

Daleč na prvem mestu bo letos uvoz kemikalij za poliuretan, ki bodo presegle polovico celotne vrednosti predvidenega uvoza. Tu bo potrebno angažirati tudi devizne pravice naših kupcev poliolov in poliuretanskih podplatov, ker sicer ne bomo mogli zadostiti povpraševanju.

Bistveno se bo letos zmanjšal uvoz usnja in

tkanin. Če ugotovljamo, da so cene usnja na svetovnem trgu trenutno precej visoke, potem nas zmanjšani obseg uvoza usnja ne bo toliko prizadel, medtem ko bodo z zmanjševanjem uvoza tkanin nastale težave v Limki, ki po naši pripravi izdeluje hišno obutev za nas, kar bo ogrozilo njeno dobavo našim trgovinam.

Teksona naj v prihodnje ne bi uvažali več, ker ga izdelujejo v Konusu. Kot poseben problem je nastal sukanec, ki je z letošnjim letom na najstrožjem uvoznem režimu. Delno rešujemo na-

stalo situacijo z domačim sintetičnim sukancem MTT Maribor, medtem ko naj bi nas z lanenim sukancem oskrbovala Teksta Maribor.

Posebno poglavje je uvoz rezervnih delov za tekoče vzdrževanje, kjer je pot od naročila do trenutka, ko blago pride v našo državo izredno dolga, predvsem zato, ker moramo večinoma rezervne dele plačati v naprej in ker posameznih delov proizvajalci preprosto nimajo več na zalogi.

Predpisov o načinu in možnosti uvoza opreme in rezervnih delov za investicijsko vzdrževanje,

v času pisanja tega stavka, še ne poznamo, pričakujemo pa, da ne bodo nič manj strogi od predpisov za uvoz reprodukcijskega blaga.

Po zagotovitvi vseh pristojnih organov in teles so novi ukrepi na področju uvoza in izvoza trajnejšega značaja, zato bomo morali v prihodnjem obdobju še temeljiteje razmisliti, kakšne so naše prodajne možnosti, zaradi zmanjševanja uvoza, kaj bi še lahko ustreznega našli na domačem trgu in kako dolgoročneje planirati dinamiko uvoza.

Meglič Božidar

Seminar za člane samoupravnih organov

Po sklepu skupnega delavskega sveta in sklepov DS TOZD in SSSS smo v sodelovanju z Visoko šolo za organizacijo dela Kranj organizirali seminar za člane samoupravnih organov naše delovne organizacije, ki so bili 22. 1. 1976 izvoljeni v organe upravljanja.

Na seminar smo povabili tudi vse predstavnike družbenopolitičnih organizacij in delegate splošne delegacije za samoupravne interesne skupnosti ter delegate zbora združenega dela Skupščine občine Tržič in Trbovlje iz naše delovne organizacije.

Na seminarju so nam predavatelj jasno in kratko razložili ustavna izhodišča samoupravljanja, oblike in karakteristike OZD in posebej v naši delovni organizaciji, obravnavali smo oblike neposrednega odločanja, katere organe upravljanja in samoupravne splošne akte poznamo, nadalje smo spoznali pravice in pristojnosti samoupravne delavske kontrole, seznanjeni smo bili z odgovornostmi za sprejete sklepe, obravnavali smo delegatski sistem ter samoupravno komuniciranje v delovni organizaciji, prenos informacij, kako se vodi sestanek itd.

Predavatelja Nace Pavlin, dipl. pravnik in Jože Florjančič, prof. ind. pedagogike sta nas še posebej podrobno seznanila s pravicami in dolžnostmi članov samoupravnih organov.

Seminar smo izvedli v štirih skupinah, od teh je bila ena v Trbovljah. Za posamezno skupino je seminar trajal 12 ur.

V Trbovljah smo seminar organizirali na pristo soboto. Ne glede na to, se je seminarja udeležilo skupno kar 44 članov organov upravljanja in delegatov temeljnih in splošnih delegacij in zaslužio vso pozornost in pohvalo.

Seminarja se je udeležilo 146 članov organov upravljanja, od skupno vabljenih 176 članov. Torej je bila udeležba izredno velika, saj predstavlja kar 83 %. Udeležba iz posameznih TOZD-ov pa je naslednja:

TOZD	Vabljen članov	Udeležilo članov
GUMOPLAST	22	20
SSSS	35	33
MREŽA — prodajni sektor	10	8
POLIURETAN	24	19
TRBOVLJE	39	33
OBUTEV	46	33
SKUPAJ	176	146

Poleg omenjenih samoupravljalcev, se je seminarja udeležilo tudi 32 delegatov SIS in ZSD Skupščine občine Tržič in Trbovlje ter predstavnikov družbenopolitičnih organizacij delovne organizacije.

Skupno je torej seminar absolviralo 178 delegatov.

Na koncu seminarja so udeleženci v vsaki skupini izpolnjevali vprašalnik, ki vam ga v skrajšani obliki posredujemo:

Vprašanje:	Odgovor:		
OCENA O SEMINARJU:	DA	NE	DELOMA
— moje pričakovanje je uresničeno	119	—	17
— seminar je uspel	125	1	10
— seminar je bil:			
— prenatrpan	4	121	11
— preveč razvlečen	3	131	2

Analizirano je bilo 136 vprašalnikov.

O ČEM BI RADI SLISALI ŠE VEČ:

(Navajamo le nekaj odgovorov)

— o delu, nalogah in pristojnostih samoupravne delavske kontrole
— tolmačenje ustave
— o pravicah in dolžnostih delavcev oziroma samoupravljalcev

— o samoupravljanju
— o načinu dela delegacij ZSD in SIS

— kako odpravljati napake in pomanjkljivosti v DO
— povezovali teorijo s prakso

ALI IMATE KAKŠNE PRIPOMBE GLEDE PREDAVATELJEV?

— predavatelja sta bila odlična in jih še kdaj povabiti
— več takih in podobnih predavanj in predavateljev
— predavala sta razumljivo vsem in podajanje snovi je bilo sistematično
— zelo razumljivo in pestro predavanje
— obrazloženo jasno in kratko ter preprosto

IMATE ŠE KAKŠNE DRUGE PREDLOGE IN PRIPOMBE?

— seminar bi morali obiskovati vsi vodilni in vodstveni delavci, saj je program obsegal nešteto zadev, ki so vezane na delo teh struktur (odnos do ljudi, priprava gradiva za seje, vsebina samoupravljanja)

— seminarja naj bi se udeleževali tudi tisti, ki sodelujejo pri pripravi interne zakonodaje

— čas in kraj seminarja primerna, za nekatere pa tudi ne

— večkrat organizirati diskusije s strokovnjaki kot sta bila predavatelja tega seminarja

— še več takih seminarjev, najmanj vsako leto

— po sprejetju zakona o združenem delu bi bilo potrebno organizirati še en seminar glede na spremembe

— napake so vsem jasne, le za odpravo ni poklicanih

Iz vprašalnikov in razgovorov s posamezniki lahko ocenjujemo, da je seminar v celoti uspel. Kako se bo pa znanje, ki so ga samoupravljalci dobili na seminarju, odražalo bomo lahko zasledovali v delu organov upravljanja v tej mandatni dobi.

Naši jubilanti

Letos smo drugič realizirali izplačilo jubilejnih nagrad v skladu s sindikalno listo Slovenije, katero imamo interno uzakonjeno v naših samoupravnih sporazumih o razporejanju dohodka, delitvi sredstev za osebne dohodke, o nadomestilih in prejemkih.

Do lanskega leta je bilo že tradicionalno, da je bila podelitev jubilejnih nagrad za 20-letno delo v delovni organizaciji (spominska ura) združena s tovariškim srečanjem, ki je bilo prijetno za jubilate in člane SDS ter predstavnike drugih samoupravnih organov,

TOZD in družbenopolitičnih organizacij. V preteklem letu praktično takega srečanja ni bilo mogoče organizirati z ozirom na tako veliko število jubilarov. Že takrat je bilo od prenekaterih slišati kritične pripombe z utemeljitvijo, da večini več pomeni tovariško sreča-

nje, kot pa sama materialna nagrada. Na osnovi teh pripomb je bilo letos po posvetu med predstavniki samoupravnih organov, družbenopolitičnih organizacij in vodstva DO sprejeto stališče, da se v bodoče ponovno uvede, oziroma obdrži sicer že tradicionalna oblika podelitve jubilejnih nagrad za 20 in 30 letno delo v DO združena z organizacijo tovariškega srečanja. Na to srečanje pa naj bi se vključevalo tudi člane SDS, DS TOZD in DS SSSS ter predstavnike DPO in vodstev TOZD, katerim pa naj bi to srečanje pomenilo tu-

di kot skromna oddolžitev za njihovo delo tekom leta v omenjenih samoupravnih organih.

Letos se je k organiziranju omenjenega tovariškega srečanja že pristopilo in je bilo dne 20. marca 1976 v hotelu »JERLOVICA« na Bledu. Po izjavah udeležencev srečanja zaključujemo, da je bilo le-to od vseh z zadovoljstvom sprejeto, kar pa istočasno potrjuje pravilnost take odločitve.

To priliko koristimo tudi za objavo vseh letošnjih jubilarov.

Jubilejne nagrade so dobili:

30 let dela in prizadevanj za PEKO

za 30 let

Benedičič Dora — 400
Dolinar Anica — 520
Ficko Agata — 511
Gašperin Olga — 512/4
Gosar Zofija — 512/3
Jakupčević Francka — 523
Jenko Frančiška — 512/4
Jesenko Angela — 522
Kersnik Jožefa — 512/2
Klemenc Ivan — 523
Klemenc Marija — 512

Merhar Marija — 200
Močnik Jože — 500
Oman Janko — 511
Slatnar Francka — 522

za 20 let

Bahun Jakob — 300
Bečan Vinko — 523
Bedina Vili — 569
Bistrican Vladislav — Novi Sad I.
Bohinc Alojzija — 600

Bukovnik Jakob — 512/2
Cotelj Rudolf — 520
Debeljak Zofija — 520
Dernovšek Miloš — Sevnica
Dobravc Marija — 512/2
Galičič Karolina — 511
Hafner Marija — 512/2
Hlebčar Milan — 501
Hribar Frančiška — 523
Janc Marija — 522
Jelar Gabrijela — 512/3
Jelenc Franc — 521
Klemenc Marija — 512/4
Klofutar Silva — 520
Kočvar Alojz — 510

Koder Ivana — 512/3
Kogoj Jožica — 510
Kokol Ivan — 520
Lunar Valentina — 521
Martinčević Bernarda — Zagreb I.
Mekuč Marija — 501
Mežnar Franc — 521
Mravljje Francka — 560
Ovsenek Katarina — 512/R
Ovsenek Marjeta — 520
Papler Alojz — 521
Perko Edi — 560
Petek Helena — 512/R
Pintarič Marta — 511

Povalej Franc — 540
Roblek Ivana — 600
Rozman Marija — 511
Stegnar Ciril — 562
Šehović Sadik — 501
Trškan Tončka — 510
Vodnik Frančiška — 521
Zaletel Milan — 561
Zavrl Jožefa — 511
Žugelj Marija — 512/3

PEKO

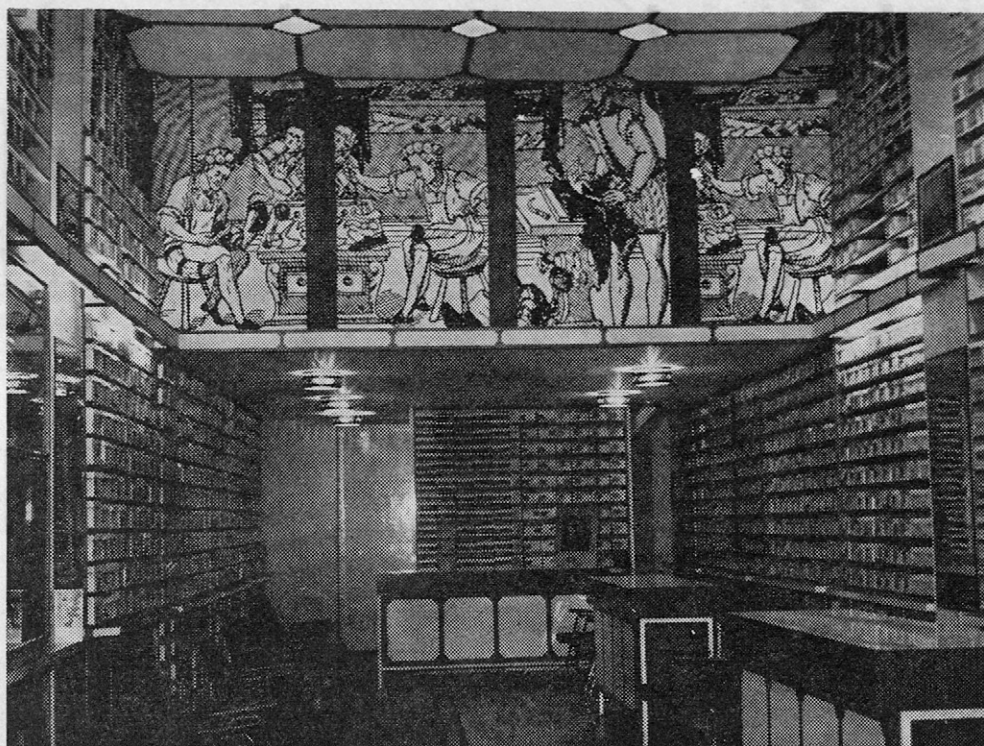
za 10 let

Aljančič Jožica — 510
 Arsič Vena — Skopje I.
 Bečan Ivan — 300
 Bogovič Jožefa — 532
 Bošnjak Nada — Mostar
 Brezar Mira — 400
 Cvek Friderik — 512/4
 Dežman Janez — 540
 Dobrin Magdalena — 510
 Dolinšek Otilija —
 Ljubljana III.
 Ferko Mijo — Zagreb II.
 Flakus Milan —
 Maribor II.
 Florjančič Martin — 510
 Furman Anton — Celje I.
 Golmajer Vinko — 512/R
 Gorenc Božidara —
 Ljubljana III.
 Grašič Ignac — 510
 Gros Janez — 500
 Ilieva Vera — Bitola
 Lausegar Ivan — 520
 Levak Stanislava —
 Piran
 Loc Jure — 600
 Mali Peter — 560
 Malcen Janez — 560
 Maturič Vlado — 512/4
 Mahnič Slavka — Sežana
 Maksimović Anica —
 Šabac
 Mavc Matija — 510
 Medved Stanislav —
 Novo mesto
 Meglič Peter — 600
 Meglič Stane — 301
 Mlinarič Ivan — 522
 Milinović Diliola —
 Rijeka II.
 Nikolič Marija — 700
 Oman Viktor — 532
 Ožvald Angela — 521
 Ožvald Franc — 512/R
 Papler Franc — 200
 Petrič Alojzija — 511
 Poklič Vinko — Kranj I.
 Praprotnik Stanislava —
 512/2
 Pretnar Franc — Tržič I.
 Primožič Florijan —
 512/4
 Rožič Jože — 560
 Ribič Zdravko — 521
 Sedej Vladimir — 522
 Sirc Ciril — 520
 Slokan Antonija —
 Celje II.
 Snedič Rudolf — 510
 Šober Bogomir — 523
 Štukelj Vera — 400
 Švab Jože — 510
 Tišler Jože — 522
 Trček Aleksandra — 400
 Uršič Marija —
 Radovljica
 Zaletel Janez —
 Ljubljana III.
 Zmijanac Slavko — 500
 Žugič Just — 512/1

Vsem še enkrat iskrene
 čestitke ob njihovem ju-
 bileju!

Marjan Markič

Čestitamo!

Osijek: Prodajalna pred adaptacijo

Prodajalna »Peko« Osijek

Minilo je že osem let, odkar smo 1968 prvič adaptirali prodajalno »Peko« v Osijeku. V tem času se je v prostoru, ki je bil istočasno prodajalna in skladišče večala prodaja vrednostno in po količini. Delovni kolektiv prodajalne je dosegal pomembne rezultate tako v lastni prodajalni kot tudi v lastni prodajni mreži »Peko« in pa v mestu Osijek, kjer omenjena prodajalna že nekaj let prednjači v realizaciji prometa prodaje čevljev. Ugotovili smo, da obstajajo realne možnosti za povečanje prometa, medtem ko prodajni prostor kot tudi skladišče tudi doslej nista ustrezala normalnim pogojem dela. Najprej smo se lotili skladišča. Preteklo leto smo v stavbi kupili skladiščni prostor in to je bila prva faza razvoja h kateremu smo pristopili s skupno idejo prodajnega sektorja in projektivnega biroa »Peko«, da bi se z novim letom 1976 pričelo z adaptacijo v želji, povečati prodajni prostor v prodajalni in skladišču.

Da bi lahko izvajali adaptacijska dela, smo prodajalno 10. 1. 1976 začasno zaprli a ponovna otvoritev je bila 1. aprila 1976. S to adaptacijo smo prodajni prostor povečali za približno 15 m², ker smo za to uporabili del skladišča.

Za skladišče smo uporabili prostor nad izložbo ob vhodu in del prodajalne s čimer smo pridobili približno 30 m². Ravno tako bi prednji del izložbe v pomladno poletni sezoni lahko uporabili za zu-

nanjo prodajo v razprodaji.

Ustrezno povečanju prodajnega prostora moramo nabaviti novo opremo, ki bo bistveno vplivala na novo tehnologijo dosedanje prodaje. V zve-

Razgovor s štipendisti

V soboto dne 3. aprila je bil v podjetju razgovor s štipendisti naše delovne organizacije. Sestanka se je udeležilo 11 štipendistov višjih in visokih šol ter 25 štipendistov srednjih šol.

Iniciativo za razgovor s štipendisti smo dobili s strani družbenopolitičnih organizacij podjetja. Sicer smo v preteklosti take in podobne razgovore že organizirali z namenom, da naše bodoče delavce seznanimo z novostmi na področju samoupravljanja in izvajanje le-tega v naši delovni organizaciji, kakšne naloge jih čakajo, ko se bodo vključili v delo, ter predstavili smo jim načela in naloge družbenopolitičnih organizacij.

Ker je bil glavni direktor službeno zadržan, je v njegovem imenu pozdravil navzočega direktor splošnega sektorja Slavko Hvalica.

Tokrat je sestanek obsegal naslednja področja:

- samoupravna organiziranost v naši delovni organizaciji s posebnim poudarkom na ekonomskih odnosih v TOZD in med TOZD,
- srednjeročni razvoj delovne organizacije,
- izvajanje kadrovske politike v naši delovni organizaciji.

V razgovoru so sodelovali: direktor splošnega sektorja Slavko Hvalica, direktor finančnega sektorja Franc Grašič, vodja TOZD Obutev Jan-

ko Mladič, sekretar sveta ZK Božidar Meglič in predsednik KK ZSMS Franc Kolman.

V razpravi so se štipendisti posebej zanimali, kako v naši delovni organizaciji rešujemo stanovanjske zadeve, koliko prispevamo k povečanju kul-

ture, športa in družbenega standarda zaposlenih, kako deluje samoupravna delavska kontrola in kakšne so njene naloge, kako PEKO plasira svoje izdelke v izvoz in koliko je pri tem udeležen ter kakšne so možnosti nadaljnjega izobraževanja in štipendiranja.

Poleg naštetih pozitivnih pogojev povečanja prodajnega prostora in skladišča bo tudi nova enterijer oprema, vsekakor pa tudi klimatska naprava, ki je doslej ni bilo, vplivala na to, da bo prodajalna sodobno in estetsko urejena. Lahko trdimo, da obstajajo vsi pogoji uspešne prodaje in, da bo podjetje doseglo solidne rezultate prodaje.

Kolektiv prodajalne je že razpravljal o novih metodah prodaje, vendar še ni konkretnih zaključkov, lahko pa trdimo, da bo prodaja na osnovi same izbire pokazala solidne rezultate samo ob prizadevanju vsakega posameznika. Čas bo pokazal in mi tudi, da je bila naloga v adaptacijo opravičena in koristna.

Gol Zvonko

ture, športa in družbenega standarda zaposlenih, kako deluje samoupravna delavska kontrola in kakšne so njene naloge, kako PEKO plasira svoje izdelke v izvoz in koliko je pri tem udeležen ter kakšne so možnosti nadaljnje izobraževanja in štipendiranja.

Milka Meglič

Boljša pamet kakor žamet

Kot smo obljubili v eni izmed zadejih številke Čevljarja se ponovno oglašamo s prispevkom o osnovni šoli za odrasle. Tokrat lahko zapišemo razveseljivo vest, da se je iz naše delovne organizacije vpisalo v osnovno šolo za odrasle pri Delavski univerzi Tržič kar 59 delavcev. Nekaj delavcev, ki so doma iz drugih republik je sicer med tem odstopilo, ker še dobro ne razumejo slovenskega jezika, nekateri pa so izostali zaradi drugih vzrokov.

Če bomo tudi v prihodnje, v novem šolskem letu, bližje in še z boljšo obliko izobraževanja pristopili k zaposlenim, jim na tak ali drugačen način omogočili izpopolnjevanje in pridobitev splošne izobrazbe, ki jo nudi osnovna šola, smo prepričani, da bo še več zanimanja in uresničenih skupnih želja.

Milka Meglič

Nagradna križanka

Prvi maj, mednarodni praznik dela, je borbeni dan solidarnosti proletariata in delovnih ljudi vsega sveta. Proslava 1. maja je zgodovinska vezana na dogodek iz 1886 leta, ko je v Chicagu preko štirideset tisoč delavcev postavilo zahtevo, simbolizirane v tri osmi, da se ur delo, osem ur počitka in osem ur za kulturo. Stavke in demonstracije so bile zadušene v krvi. Na svetovni Druge internacionale 1889 leta je odločeno, da se spomin na ta dogodek vsako leto 1. maja organizirajo delavske demonstracije z zahtevo po osem urnem delovnem času.

V Jugoslaviji 1. maja proslavljali že 1890. letu. Slavili so ga predvsem srbski in hrvaški delavci, ki so kot osnovno zahtevo postavili "tri osmice". Po prvi svetovni vojni so ga tudi proslavljali kljub terorju puškinim kopitom žandarjev, streljanju v množice kolon in proletarske zastave in je ob tem prišlo do odločnih zahtevah delavskega razreda in njegove komunistične partije. Med NOB od prvih dni vstaje do končne zmage revolucije se je prav na ta simbolični dan nenadno pojavila čvrsta povezanost ljudstva in delavskega razreda v boju proti fašizmu. V socialistični Jugoslaviji je bil 1. maj razglašen za državni praznik. Pred vojno in med obdobjem nemirnosti mednarodnega praznika dela ni bilo mogoče praznovati, zato je bilo praznovanje odpuščanje z dela in celo zapor za tiste, ki so ga upali praznovati. Kdor vsega tega ni doživel, ne more dogneti in razumeti tistega saroniklega prazničnega vzdušja, iskrenega veselja in resničnega tovarištva naših delovnih ljudi ob prvem maju.

27. APRIL

ŠVEDSKO MESTO OB IZLIVU UME
DEL SKLADBE, ODLOMEK

GORA V SLAVONIJI
S TV PRETVORNIKOM
GR. BOGINJA NESREČE
BISER

MUSLIMANSKI KLICAR NA MINARETU

ŠTEVNIK

POGANI

A

J

E

DVOGOVOR, POGOVOR
NATAŠA KOLAR

VRSTA SEKIRE

VRSTA MOTOCIKLA KOTAC

MESTO OB NAŠI OBALI

DELAVEC NA ŽAGI

+

VINSKA TRTA
KRALJ LAPITOV

PRIPRAVA ZA SVALJKANJE	REŠITEV, ODREŠENJE	IME DIRIGENTA LESKOVICA	OTOČJE PRED NOVO CVINEJO	PIŠITE V ČEVČARJAH	DODATEK K POGODBI	KOMANDIR ČETE POSODA ZA SMETI	IZDELOVALLEC SIRA LJUDMILA REJC							
STANOVANJSKI PROSTOR				ANGLEŠKA PLOSKOVNA MERA	A		OBRADOVIČ NEVENKA KREPELCE, OKLEŠČEK	LJAK, LJ	STOLNA CERKEV			REDKA KEMIČNA PRVINA	SREDNJI PRST	PLADENJ, PODSTAVEK
NASILEN VPAD				ADRESA ZNAMKICA			PISEC KRONIKE SKUPINE PTIC							
NAVAJANJE ARGUMENTOV								MESTO V JUŽNI CSSR KOŽAŠKI POGLAVAR		N		T		
IME SKLA DTELJA DELIBESA		O	SPISI SPAHIDEV FEVD V STARI TURČIJI			DEL KOLE-SARSKE DIRKE					OTOK NA SEVERNEM JADRANU			
JOŽEFA ŠTEFE		HRIB IAD REKO MONO (LJUBKOVALKO)	T			VRSTA ČRK V TISKU DESNI PRUOK KOLUBARE	P		I		VERDIJEVA OPERA			
PRISTAŠ CINIŽMA, CINIČ					OBREKLJIVA BESEDA KRAJŠE IME REKE MENAM						RIMSKA BOGINJA JEZE	JOŽICA, ISTEJNIC RIBNIKAR IDA		IME PEVKE PRODNIK
NAJMANJŠI DELCI SNOVI					MOŠKO IME (NEJČEK)			POGLAVAR EMIRATA ANJA URBANC				NIKALNICA ZADOBROVŠEK IRENA		
LADJEDELNICA NA REKI (VIKTOR)		N	A		SKUPNO IME ZA TRI NORDIJSKA BOŽANSTVA		I	OKRUTNA VLADAVINA (PO PHALARISU)						
ZAPREKA					KRATICA ZA MAGISTER		BERITE ČEVČARJ	UJČEVA ŽENA			MLADA KRAVICA			

V prejšnji številki nam je iz tehničnih razlogov izpadla križanka. Tokrat je spet na običajnem mestu. Pri prejšnji so imeli pri reševanju največ sreče:

- 80 — Ovsenek Jurij, odd. 512
- 60 — Gros Štefka, ambulanta
- 40 — Rozi Lupša, Trbovlje
- 20 — Tišler Cilka, 500
- 20 — Zupan Danijel, orodjarna

Skupno smo prejeli 131 rešitev. Rešitve današnje križanke pošljite do 24. aprila.

Prišli

Odšli

V TOVARNO:

V nabavni sektor: Piber Ladislav;

V prodajni sektor: Meglič Jožef;

V montažni oddelek: Cvek Zvonko;

V poliuretan: Hajsan Josip;

V PRODAJNO MREŽO:

Valjevo II.: Majstorović Zorica;

Smederevo: Stanić Snežana;

IZ TOVARNE:

Po želji delavca: Kerle Marija, Klemenčič Leopold;

Po pismenem sporazumu: Mulalić Hidaet, Mikulandra Danica, Oblak Slavka;

Neuspešno poskusno delo: Kavšek Gabrijela;

V JLA: Perko Bojan, Hren Karli;

IZ PRODAJNE MREŽE:

Tržič I.: Meglič Jože; Tuzla: Imamović Omer;

Zahvale

Ob nenadni izgubi drage mame Jožice Ristič se iskreno zahvaljujem kolektivu tovarne Peko in sodelavcem v tehničnem sektorju za poklonjeno cvetje in izkazano pomoč ter za sočustvovanje.

in ostalo sorodstvo
hčerka Olga

Ob nenadni izgubi dragega očeta Jakoba Majeršiča se sodelavkam in sodelavcem iz 520 montažnega oddelka iskreno zahvaljujem za podarjeni venec in izrečena sožalja.

sin Janez Majeršič
z družino

Vsem sodelavkam in sodelavcem v oddelku 512, ki ste spremlili mojega dragega očeta Janeza Jermana na njegovi zadnji poti in mu darovali cvetje, se toplo zahvaljujem za lujoča hčerka.

Slavica Jerman

»ČEVČAR«, glasilo delovne skupnosti tovarne obutve »PEKO« — ureja uredniški odbor: Sašo Ahačič, Franc Grašič, Slavko Hvalica, Branko Košir, Vida Rozman, Marija Slapar. — Glavni in odgovorni urednik Marija Slapar. — Naslov uredništva: Peko Tržič, Telefon 50-260 int. 217. — Tisk: GP Gorenjski tisk Kranj v 3300 izvodih. — Izhaja vsak prvi petek v mesecu. List dobijo člani delovne skupnosti brezplačno.

Zahvale ali že veste...

Ob požaru, ki mi je uničil spalnico, mi je osnovna organizacija sindikata tovarne obutve »PEKO« Tržič nudila precejšnjo denarno pomoč. Za to humanost se ji prav lepo zahvaljujem in ji še naprej želim uspešno delovanje. Se enkrat prisrčna hvala!

Nežka Keršič

Iskreno se zahvaljujem za denarno pomoč v času moje bolezni.

Zvonka Škaper

Za prijetno presenečenje ob 8. marcu se vsem moškim sodelavcem, posebno pa predsedniku delovne enote lepo zahvaljujem.

Ženske iz montažnega oddelka 521

— Če hranimo kruh v posebni pločevinasti škatli, hranimo zraven še jabolko, pa bo ostal dalj časa svež.

— Obloženi rezini kruha za malico ali izlet bosta dalj časa sveži in sočni, če damo sendvič med dva sveža solatna lista in ga šele nato zavijemo v papir.

— Iz limone bomo iztisnili več soka, če jo prej nekoliko segrejemo ali poveljamo po mizi, deski in podobno.

— Testo, ki se pri valjanju preveč oprijemlje, bomo lažje zvaljali, če položimo nanj polo pergamentnega papirja.

— Kuhani cmoki bodo lepo suhi, če damo na dno sklede narobe obrnjen krožnik z nabobanim obodom. Voda, ki se bo odcejala s cmokov, se bo zbiral pod krožnikom.

PeKo

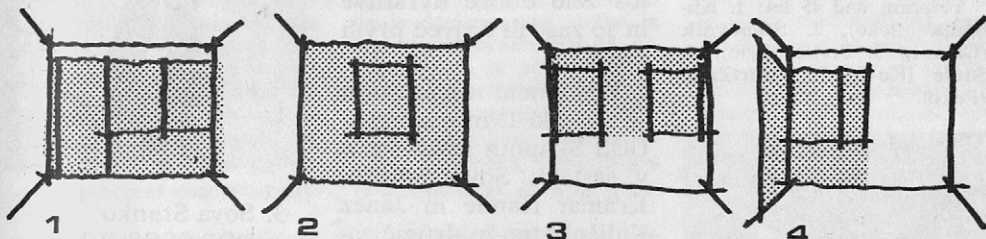
**arhitekt
svetuje**

To in ono o zavesah

S pomladanskim čiščenjem stanovanja se bomo lotili tudi prenovitev in nemalokrat bo to prav zavesa našega okna, ki nas predstavlja navzven in je obenem naš edini neposredni vizuelni stik s svetom.

Za kakšno zaveso se odločiti? Upoštevati moramo, da je zavesa ena velikih površin, katere barva, količina, vzorec in material predstavljajo ustrezno ali neustrezno ozadje ostale opreme prostora. Zato naj nam ne bo žal ne

truda in časa za njen izbor in nakup. Z zaveso lahko prostor vizuelno povečamo oziroma zmanjšamo. Povečali ga bomo na ta način, da bomo čimveč zidne površine zajeli z oknom vred v okvir zavese, kot kažejo skice.

V primeru, da se v parapetu okna nahaja radiator, bomo raje karniso pomaknili za približno 15 cm v prostor ali pa skrajšali zaveso (najprimerneje v kuhinji in sobi otrok. Pri izboru barve in vzorca moramo upoštevati namembnost prostora (npr. za kuhinjo so uporabne pralne zavese živih barv in vzorcev, v delovnem prostoru pa čim svetlejša, umirjene in prosojne, da prepušajo čimveč naravne svetlobe...).

Izbor vzorčaste zavese je zelo občutljiv. Zavedati se moramo, da vzorci (drobni in veliki) zmanjšajo prostor in vnesejo določen nemir pa je v sosledstvu takšnih površin potrebno predvideti gladke, jasne, barvno čiste površine.

Lahko pa so nam v pomoč, če želimo prostor zvišati oziroma podaljšati (horizontale, vertikale).

Pri izboru materiala za zaveso je potrebno pomisliti na vrsto gretja prostora, ker tudi zavesa predstavlja toplotno izolacijo v določenem smislu. Zanimariti ne smemo tudi vrsto rolojev za okna. Če so okna brez njih, si bomo ob zavesah morali omisliti še zastore iz težjega materiala, vendar jih v nobenem primeru, ne smemo uporabiti, če nimajo svoje funkcije (prenese jih le originalno pohištvo določenega stila).

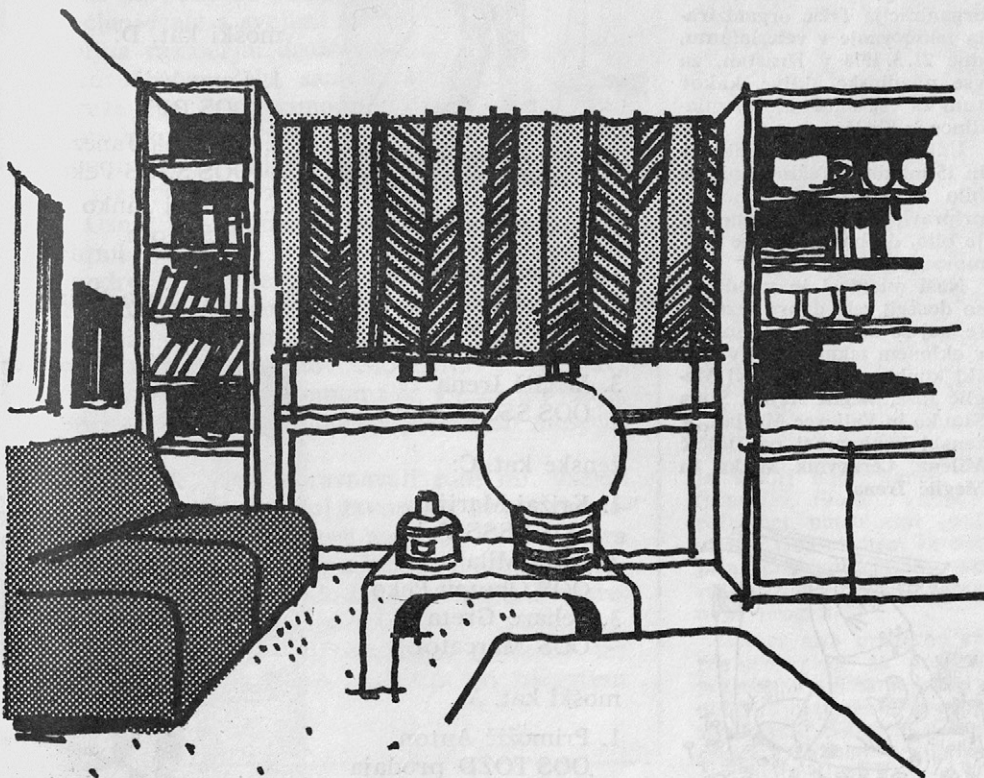
Pri količini materiala ne smemo varčevati. Res pa, da je le-ta odvisna od vrste (sa-

monavijalci, šaloni, vitraže, draperije...).

Klasična zavesa z naborki zahteva 2-3 dolžine celotnega prostora namenjenega zavesi.

V zadnjem času se veliko uporablja samonavijalci iz prosojnega ali neprosojnega materiala (glej skico). Kot edini zastor jih lahko uporabljamo v prostorih, kjer sosedna okna niso preblizu in je prostor nasploh v višjih nadstropjih stavbe.

Spuščenji so približno do 1/3 okenske površine (barva in vzorec prideta do izraza) ali več po potrebi. Odpremo jih toliko, koliko svetlobe hočemo spustiti v prostor. Z izborom samonavijalcev bomo prišli do dokaj poceni in učinkovitih zaves.

Samonavijalci — osvežitev in posodobitev prostora

Toksikologija plastičnih mas

Plastične mase so visokomolekularne spojine, ki v določenem stadiju proizvodnje ali predelave v končni obliki dobijo svojstvo plastičnosti. Po poreklu in načinu proizvodnje delimo plastične mase na prirodne (bitumen, šelak, jantar, elemi), polsintetske (kazein in derivati celuloze) in sintetske (polistireni, polietileni, polipropileni, PCV, poliuretani itd.).

Plastične mase delimo tudi po tem kako se obnašajo glede na toploto. Lahko so namreč termoreaktivne, če pri segrevanju pride do kemičnih sprememb in potem izgubijo svojstvo plastičnosti, ali pa so termoplastične, če se pri segrevanju zmehčajo ali stopo, pa po ohlادitvi dobijo spet trdno obliko, kar lahko ponavljamo neomejeno.

Glede na to, da v naši tovarni uporabljamo izključno sintetske termoplastične mase, bomo v nadaljnjem govorili le o toksikologiji in svojstvu teh.

Sestava plastičnih mas:

Osnovna snov vsake plastične mase je visokomolekularni polimer, ki nastane v procesu kondenzacije ali polimerizacije iz enostavnega monomera. S kondenzacijo se običajno izloči voda, alkohol, amonjak ali kakšna druga enostavna spojina, pri polimerizaciji pa teče reakcija na račun trgiranja nezasičenih vezi med molekulami. Zato moramo tudi pri toksikologiji polimerizacijskih plastičnih mas voditi račune o strupenosti monomerov in polimerov, pri kondenzacijskih pa še o strupenosti komponent, ki se v času kondenzacije osvobajajo in izparevajo v zrak.

V plastično maso se dodajajo še različni dodatki, ki jih razdelimo na polnila, plastifikatorje, katalizatorje, sredstva za pridobivanje votlica-stih mas, barvila in snovi za mazanje. Vse te snovi prav tako prispevajo večji ali manjši delež pri toksičnosti mase. Glede na to, da pri nas dobimo že izdelane plastične mase v naši tovarni te zmesi za zdravje delavcev ne predstavljajo probleme.

Toksikologija

V naši tovarni ima sorazmerno veliko število delavcev neprestano direktni opravke z različnimi plastičnimi masami. Zaradi tega bo zanimivo za vsakega vedeti kakšni nevarnosti se pri delu izpostavljajo in kakšnemu namenu služijo redni periodični zdravstveni pregledi teh delavcev.

Od plastičnih mas, ki jih pri nas pridobivamo oziroma predelujemo prihajajo največ v poštev polipropilenske, poliamidne, poliuretanske mase in PVC (polivinil klorid):

1. Polipropilen praktično ni toksičen, v večjih koncentracijah deluje narkotično, lahko pride tudi do eksplozij, vendar so taki primeri redki.

2. Polivinil klorid (PVC) je nevarnejši. Pri povišani temperaturi (150 stopinj C) lahko pride do prodiranja klorovodika in etilena v zrak; ta dva dražita sluznice in pov-

zročata narkotično delovanje v višjih koncentracijah. Manjše koncentracije teh dveh pa so tudi po več urah nenevarne. Kot stabilizator se uporablja etilen oksid nevaren in eksploziven plin, ki draži kožo in sluznice, povzroča vrtooglavo in glavobole, v visokih koncentracijah pa tudi smrt. Tudi PVC, ki ga dobimo s kalandriranjem se najprej lahko obdeluje na različne načine, pri tem prihaja do povečane zaprašnosti in osvobajanja določenih komponent. To lahko povzroča pri izpostavljenih delavcih znižanje hemoglobina, padec krvnega pritiska, vnetje želodčne sluznice, lahko celo okvaro jeter. Na koži lahko pride do izpuščajev.

3. Poliamidne mase lahko pri sintezi povzročajo bruhanje, želodčne težave, živčno razdražljivost, vendar v industrijskih prilikah težko pride do zastrupitve.

4. Poliuretani se pridobivajo s poliadicijo diizocijanatom. Diizocijanati so precej strupene snovi. Njihovo vdihavanje izziva draženje sluznic s kašljem, spastični bronhitis, astma in celo edem pljuč. Draži tudi kožo in jo lahko napravi tudi preobčutljivo za druge snovi. Močno izpostavljene temu dražilemu učinku so tudi očesne veznice, kar povzroča pečenje oči in solzenje. Zato je pri dobivanju poliuretanskih mas nujna uporaba zaščitnih sredstev in dobro ventilirani delovni prostori.

Na koncu bi rad povedal še tole. V naši tovarni razen posameznih primerov lažjih zastrupitev s temi snovmi, ki smo jih rešili s prestativtvo na drugo delovno mesto, nismo imeli nobene težje zastrupitve in obolenja povzročena od naštetih plastičnih mas. Vendar pa se industrija plastičnih mas neustavno razvija. Odkrivajo se novi in novi materiali, ki lahko prinašajo s seboj nova toksična svojstva, ki jih še ne poznamo. Zaradi tega je nenehno treba biti pozoren na eventualne znake, ki bi kazali na začetek zastrupitve, oziroma obolenja. To pa je naloga sodobne medicine dela, v določeni meri pa tudi namen rednih obdobjnih pregledov delavcev.

dr. Oton Kikel

~~ 50 ~~

V tem mesecu praznujejo

GRAŠIČ STANKO,
končni kontrolor v prodajnem sektorju

DOBRE JANKO,
mojster v sekalnici zgornjih delov

Naše čestitke!

Šušťariada 1976

Letos je minilo 25 let, odkar prireja naša sindikalna organizacija tekmovanje v veleslalomu. V vsem tem času nam je zima le enkrat tako zagodla, da je moralo tekmovanje odpasti in je bilo letošnje torej štirindvajseto, zato bomo srebrni jubilej proslavili prihodnje leto. S tem je ta alpska smučarska prireditev prva v sindikatih in istočasno tudi najstarejša v Jugoslaviji sploh.

Pričeli smo v skromnih, vendar prijetnih razmerah, pod Storžičem. Že takrat smo se zbrali slovenski usnarji, gumarji, galanteristi in čevljarji, ki smo bili organizirani v enotnem sindikatu in v

Jože Bukovnik — najstarejši tekmovalac »Ravnatelj«

Letošnja prireditev je uspela v vseh pogledih. Vreme nam je bilo izredno naklonjeno, proge so bile odlično pripravljene in tudi po zahtevnosti primerne za sindikalno tekmovanje, organizacija in izvedba je potekala nemo-teno, tekmovalke in tekmovalci pa so bili dobro pripravljeni in zato tudi borbeno razpoloženi. V vseh skupinah do zadnjega niso bili znani zmagovalci in prav zato najboljši zaslužijo resnično priznanje.

Ta naša prireditev nam tako dokazuje, da se smučanje razvija v vseh delovnih

isti skupini smo tekmovanje ohranili do danes, čeprav se je sindikalna organiziranost spremenila. Seveda je z leti raslo število udeležencev in letos smo prvič preseгли število 300. Seveda je razvoj prinesel s seboj marsikaj. Ob pričetku je šlo vse peš od prihoda do priprave prog in tekmovanja samega, gradnja žičnic, avtomobilizacija in splošen napredek, pa so nas napravili zahtevnejše in zato smo tekmovanje prenesli na Zelenico, kjer so pogoji sodobnejši.

Na ta način je tekmovanje pridobilo na športni vrednosti, žal pa je ob tem izgubilo svojo privlačnost in pogledu družabnosti. No, delno nam

Janez Kališnik

je to uspelo nadoknaditi z istočasnimi medsebojnimi tekmovanjem kegljaških ekip in tako ta prireditev privablja vse večje število udeležencev.

moški od 25 do 35 let:

1. Podobnik (Alpina), 2. Lepšina (Kostroj), 3. Valenčič (Sava), 4. Zupan (Sava), 5. Ru-par (Sava).

moški od 35 do 45 let:

1. Močnik (Trio), 2. Krašovec (IU Vrhnika), 3. Bajda (Kostroj), 4. Švab (Peko), 5. Justin (Ko-To).

ženske do 30 let:

1. Lavrič (Peko), 2. Kramar (Peko), 3. Cerkovnik (Peko), 4. Zajc (Sava), 5. Mohorič (Sava).

ženske nad 30 let:

1. Potrč (Ko-To), 2. Jerman (Sava), 3. Stucin (Trio), 4. Strith (Peko), 5. Pravst (Sava).

Veterani nad 45 let: 1. Kališnik (Peko), 2. Stanovnik (Galant), 3. Perko (Trio), 4. Stefe (Ko-To), 5. Martinčič (Peko).

Prvenstvo v veleslalomu za mladinske aktive Tržiča

Letos je prvič mladinska organizacija Tržič organizirala tekmovanje v veleslalomu, dne 27. 3. 1976 v Hrastah, za vse mladinske aktive, kakor tudi za vse mladinke in mladince iz Tržiča.

Udeležilo se je 65 mladincev in 15 mladink. Tekmovanje je bilo dobro organizirano in pripravljeno, dogovorjeno pa je bilo, da bo postalo to tekmovanje tradicionalno.

Naši mladinci in mladinke so dosegli zelo dobre rezultate, saj so osvojili prvo mesto v ekipnem tekmovanju v moški konkurenci v postavi Meglič Jože, Meglič Nejko, Sova Stanko in Valjavec Marjan. V ženski konkurenci pa Dolčič Milena, Cerkovnik Metka in Meglič Irena.

REZULTATI:

moški do 25 let:

1. Komac (Trio Tržič), 2. Primožič (Peko), 3. Meglič (Peko), 4. Pečelin (Alpina), 5. Jurjevčič (Peko).

Občinsko sindikalno prvenstvo v veleslalomu

Občinski sindikalni svet Tržič je s pomočjo smučarskega kluba Tržič organiziral prvenstvo v veleslalomu. Prvenstvo je bilo 20. marca dopoldne v Hrastah.

Tekmovanja se je udeležilo 89 tekmovalcev iz 26 osnovnih organizacij sindikata, od teh 41 iz naše osnovne organizacije. Kot lani, so imeli tudi letos zelo dobre uvrstitve in so zasedli največ prvih mest.

V ekipnem tekmovanju je dosegla 1. mesto ekipa OOS Skupnih služb Peko v sestavi: Sova Stanko, Kramar Nande in Janez Kališnik ter že drugič zapored osvojila prehodni pokal.

Rezultati posamezno:

ženske kat. A:

1. Dolčič Milena
OOS SSSS Peko
2. Lavrič Irena
OOS SSSS Peko
3. Roblek Jana, šola
heroja Bračiča

ženske kat. B:

1. Dolžan Marjetka
OOS BPT
2. Kramar Majda
OOS SSSS Peko
3. Meglič Irena
OOS SSSS Peko

ženske kat. C:

1. Križaj Marija
OOS SSSS Peko
2. Kralj Mila
OOS Obutev Peko
3. Peharc Greta
OOS Mercator

moški kat. A:

1. Primožič Anton
OOS TOZD prodaja
Peko

2. Meglič Jože
OOS TOZD prodaja
Peko

3. Sova Stanko
OOS SSSS Peko

moški kat. B:

1. Klemenčič Branko
OOS Obrtno
podjetje
2. Laibacher Janez
OOS BPT
3. Aljančič Franc
OOS BPT
4. Kramar Nande
OOS SSSS Peko

moški kat. C:

1. Frantar Ciril
OOS BPT
9. Špehar Vili
OOS SSSS Peko

moški kat. D:

1. Lang Vili
OOS BPT
2. Kališnik Janez
OOS SSSS Peko
3. Krmelj Janko
OOS Kose

Sova Stanko

